

‘... ต้องหมั่นขยันทีเดียว ต้องมีความเชื่อมั่นว่าปล่อยได้จริง
แล้วขยันหมั่นเพียรจริงๆ นั้นแหละจึงจะปล่อยได้
ถ้าไม่สำรวมระวังปล่อยหลังเปลอละก็
เหมือนดังคนเกียจคร้าน มีปัญญาเลวทราม
ก็ต้องรตรึงตรึงตรออยู่ในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๑๐

ชั้น ๕ เป็นภาระอันหนัก

๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

นมโหม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

ภารว หเว ปญฺจกฺขนฺธา

ภารวโร จ ปุคฺคโล

ภารวทณฺห์ ทุกฺขํ โลเก

ภารนิกฺเขปนํ สุขํ

นิกฺขิปิตฺวา ครุํ ภารํ

อญฺญํ ภารํ อนาทีย

สฺมฺหุํ ตณฺห์ อพฺพยุห

นิจฺฉาโต ปรีนิพฺพุโตติย

ส.ข.(ป.ล.) ๑๗/๕๓/๓๒-๓๓

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา แก่ด้วย ชั้นนี้เป็นภาระอันหนัก ตามวาระพระบาลีและคลีความเป็นสยามภาษา เพราะว่าเราท่านทั้งหลายเกิดมาหญิงชาย ทุกถ้วนหน้า ล้วนแต่แบกภาระชั้น ๕ ด้วยกันทั้งนั้น ชั้น ๕ เป็นของหนักไม่ใช่ของเบา หนักอย่างไร หนักตั้งแต่อดีตตั้งแต่อยู่ในท้อง ตั้งแต่เกิดในท้องมารดาหนักเรื่อยมา นั้นบังคับให้มารดาผู้ทรงครรภ์นั้นหนักแล้ว ตัวเองก็หนักไปไหนไม่ค่อยไหว ติดอยู่ในอ้อมดลูกนั่นเอง เจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับๆ ไป เมื่อคลอดก็หนักถึงกับตายได้ ถ้าว่าชั้นที่เกิดนั้นไม่ตาย ชั้นของมารดาที่เกิดนั้นถึงกับตาย ลำบากยากแค้นหนักหนักด้วย ลำบากด้วย ฝืดเคืองด้วย คับแค้นด้วย คับแคบด้วย ลำบากทั้งนั้น ชั้น ๕ เป็นของหนักจริงๆ ไม่ใช่ของเบา ไปไหนก็ไปเร็วไม่ได้ อู้ยอ้าย เมื่อเจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับแล้วก็ไปได้ด้วยตนเอง แต่ว่าเป็นกายหนัก เหาะเหินเดินอากาศไม่ได้ ไปเร็วไม่ได้ ต้องไปตามกาลสมัย ตามกาลของชั้นนั้น ไม่ใช่หนักพอดีพอร้าย หนักกายต้องบริหารมากมาย

ผู้เกิดมานั้นต้องบริหารชั้น ๕ นั้นด้วย ต้องดูแลรักษา ครั้นเจริญวัยวัฒนาตัวของตัว เมื่อหลุดจากมารดาบิดาบริหารรักษาแล้ว ตัวของตัวต้องรักษาตัวเองอีก ตัวของตัวเองรักษาตัวเองก็ไม่ค่อยไหว บางคนถึงกับให้คนอื่นเขารักษาให้ ต้องให้เขาใช้สอยไปต่างๆ นานา รักษาชั้น ๕ ของตัวไม่ได้ ต้องบากบั่นตรากตรำมากมายในการ

เล่าเรียนศึกษา กว่าจะรักษาชั้น ๕ ของตนเองได้ จนกระทั่งรักษาชั้น ๕ ของตนเองได้ พอรักษาชั้นของตัวได้ ชั้น ๕ ก็เก๋าคำคร่ำ นักเข้าชั้น ๕ ของตัวเองก็พุงตัวเองไม่ไหว พุงตัวไม่ไหวต้องอยู่กับที่ ขยับได้บ้าง ไปโน่นมานี่ได้บ้าง แต่หนักเข้าก็ลุกไม่ขึ้น นักเข้าก็หมดลมอัสสาสะปัสสาสะเข้าโลงไป ๔ คนนั้นแหละต้องหาม ๔ คน ก็เต็มอืดเขียวหนา มันหนักขนาดนี้หนักอย่างโลกๆ ไม่ใช่หนักอย่างธรรมๆ

หนักอย่างทางธรรมนะนั่นลึกซึ้ง แบกชั้นทั้ง ๕ นำชั้นทั้ง ๕ ไปมากมายนัก ในมนุษย์โลกนี้แบกชั้นทั้ง ๕ ไปมากมายนัก ภาระคือ ชั้น ๕ นี่หนัก ไม่ใช่หนักแต่ในมนุษย์โลกนี้ ไปเกิดเป็นเทวดาก็หนักอีก ไปเกิดเป็นพรหมก็หนักอีก ไปเกิดเป็นอรูปพรหมก็หนักอีก หนักทั้งนั้น ไม่ใช่เบา ถ้าไปเกิดเป็นสัตว์นรก หนักขึ้นไปกว่านั้นอีก ในสัญญาชีพ กายสุตตะ สังขาทะ ไร้รูปนะ มหาไร้รูปนะ ตาปะ มหาตาปะ อเวจี หนักขึ้นไปกว่านั้น หรือไปเกิดในบริวารนรก รวมนรก ๔๕๖ ชุม ชุมใดชุมหนึ่ง หรือไปเกิดเป็นเปรตก็หนักขึ้นอีกเหมือนกัน ไปเกิดเป็นอสุรกายก็หนักขึ้นอีกเหมือนกัน ไปเกิดเป็นสัตว์เดี๋ยวจ्ञานก็หนักอีกเหมือนกัน เกิดเป็นสัตว์เดี๋ยวจ्ञาน เปรต อสุรกาย ก็หนักทั้งนั้น ชั้น ๕ นี่เป็นของหนัก

ท่านจึงได้ยืนยันตามพระบาลีว่า ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา ชั้นทั้ง ๕ เป็นของหนัก ภารโห จ ปุคฺคโล บุคคลผู้นำชั้น ๕ ที่หนักนั้นไป ภาราทานํ ทุกฺขํ โลเก การถือมั่นในเบญจชั้นทั้ง ๕ นั้นหนัก เป็นทุกข์ในโลก การหนีเขปหนี สุขํ สละชั้น ๕ ปลอยชั้น ๕ วางชั้น ๕ ทั้งชั้น ๕ เสียได้เป็นสุข นิทุกฺขิปปิฏฺวา ครุ การทิ้งภาระที่หนักอันนั้นเสียได้แล้ว อญฺญํ ภารํ อนาทิย ไม่ถือเอาของหนักอื่นอีกต่อไป สมฺมลํ ตณฺหํ อพฺพยุห ชื่อว่าเป็นผู้ถอนตนหาทั้งรากได้ นิจฺฉาโต ปรินิพฺพุโต หมดกระหาย ไปนิพพานได้ หมดกระหาย หมดร้อน หมดกระวนกระวาย ไปนิพพานได้ ให้ทั้งชั้น ๕ เสีย ทั้งชั้น ๕ เสียได้แล้ว ได้ชื่อว่าถอนตนหาทั้งรากได้ นี่เป็นตัวอย่าง สำคัญ ให้รู้จักดังนี้

เราจำเป็นอยู่แล้วจะต้องวางต้องทิ้งชั้น ๕ นี่ถึงไม่ทิ้งเราก็ต้องทิ้ง ใครละจะไม่ทิ้งได้ ถ้าไม่ทิ้ง แก่เข้าๆ ถึงเวลาก็ตายจะเอาไปได้หรือ ชั้น ๕ นะ คนเดียวก็เอาไปไม่ได้ หมดทั้งสากลโลก ชั้น ๕ ของตัวเอาไปไม่ได้ ชั้น ๕ ของสามีภรรยากันละ เอาไปไม่ได้ แต่ของตัวเอาไปไม่ได้แล้ว นี่จะเอาของคนอื่นไปอย่างไรละ เอาของลูกไปบ้างไม่ได้หรือ ไม่ได้ แต่ของตัวก็ยังเอาไปไม่ได้ จะเอาของลูกไปได้อย่างไร พี่น้อง

วงศัวานว่านเครือจะเอาไปบ้างไม่ได้หรือ เอาไปไม่ได้ ต่างคนต่างมา ต่างคนต่างไป
ต่างคนต่างตาย ต่างคนต่างเกิด ตาย ตายคนเดียว เกิด เกิดคนเดียว เราอยู่คน
เดียวนะนี่นะ ไม่ได้อยู่หลายคนนะ อยู่ก็คนเดียว ตายไปด้วยกันไม่ได้ เกิดคนเดียวตาย
คนเดียวทั้งนั้น ก็แผดกันมาไม่ใช่ด้วยกันดอกหรือ จะแผดหรือจะติดกันอย่างไรก็ตาม
เถอะ คนละจิตละใจทั้งนั้น ต่างคนต่างมา ต่างคนต่างไป ต่างคนต่างตาย ต่างคนต่าง
เกิด

เมื่อรู้ชัดดังนี้ วิธีจะละขั้น ๕ ถอดขั้น ๕ ทั้ง วิธีจะถอดสละขั้น ๕ วางขั้น
๕ นั้น ต้องเป็นผู้ตั้งอยู่ในสังวรกตา ที่จะตั้งอยู่ในสังวรกตาได้ ต้องอาศัยมีความรู้
ความเห็นแบบกาย เห็นแบบกายอย่างไร? รู้เห็นแบบกาย ความยินดีในรูปในอารมณ์
นั้นๆ ต้องปล่อยวาง ต้องละต้องทิ้งความยินดีในอารมณ์นั้นๆ ถ้ายังยึดความยินดีใน
อารมณ์อยู่ปล่อยขั้น ๕ ไม่ได้ การยึดอารมณ์ ยินดีในอารมณ์ ทำนบกเป็นตำรับตำรา
ไว้เป็นเนติแบบแผนเป็นภาษามครว่า สุภานุปสุสี วิหรนุต อินฺทริเยสุ อสฺสวุต
โกชนมฺหิ อมตฺตญญํ กุสฺสํ หินฺทริยํ ตํ เว ปสฺสทติ มาโร วาโต รุกฺขํ พุพฺพลํ
แปลเป็นสยามภาษาว่า ผู้ที่เห็นอารมณ์งาม สุภานุปสุสี ผู้ที่เห็นอารมณ์งาม รูปา
รมณฺกิตฺติ สัทธารมณฺ คณฺธารมณฺ รสธารมณฺ โผฏฐัพฺพารมณฺ ผู้เห็นอารมณ์งาม รูป เสียง
กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณฺ นั้นแหละเรียกว่า สุภานุปสุสี ผู้เห็นอารมณ์งามอยู่
ไม่สํารวมในอินทริยทั้งหลาย ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร มีความเกียจคร้าน
กุสฺสํ จมอยู่ในอาการอันบัณฑิตพึงเกลียด หินฺทริยํ มีความเพียรเลวทราม ตํ เว
ปสฺสทติ มาโร มารยอมประหารบุคคลผู้นั้นได้ วาโต รุกฺขํ พุพฺพลํ เหมือนลม
ประหารต้นไม้อันมีกำลังทพพลาพได้ฉันนั้น นี่พระคาถาดัน คาถา ๒ รองลงไป
อสุภานุปสุสี วิหรนุต อินฺทริเยสุ อสฺสวุต โกชนมฺหิ จ มตฺตญญํ สทฺธํ
อารทฺธวิริยํ ตํ เว นปฺปสฺสทติ มาโร วาโต เสลฺว ปพฺพตํ ผู้ที่เห็นอารมณ์อัน
ไม่งาม สํารวมดีในอินทริยทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภคอาหารหรือโภชนาหาร
มีความเชื่อ ปรารภความเพียรอยู่ มารยอมประหารบุคคลผู้นั้นไม่ได้ เหมือนอย่างลม
ประหารภูเขาอันล้นแล้วด้วยศิลาเขยื้อนไม่ได้ ฉะนั้น

จกฺขุหา สํวโร สารุ

สารุ โสเตน สํวโร

ฆาเนน สํวโร สารุ

สารุ ชิวฺหาย สํวโร

กาเยน สํวโร สารุ

สารุ วาจาเยน สํวโร

มนสา สัมโร สารุ
สพฺพตถ สัมฺโต ภิกฺขุ

สารุ สพฺพตถ สัมโร
สพฺพทฺฐา ปมฺจุจติ

พ.ร. (บาลี) ๒๕/๓๕/๖๔

แปลเนื้อความว่า สรรวมตาได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมหูได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมจมูกได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมลิ้นได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมกายได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมวาจาได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมใจได้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ สรรวมในที่ทั้งหมด ปรากฏว่า ยังประโยชน์ให้สำเร็จโดยแท้ ผู้ศึกษาธรรมวินัยเป็นผู้สรวมแล้วในอินทรีย์ทั้งหลาย ในอินทรีย์ทั้งสิ้น เมื่อสรวมได้ เช่นนี้ตัดสินว่า **สพฺพทฺฐา ปมฺจุจติ** ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงไปด้วยประการดังนี้ นี่สังวรกถา แสดงการสรวม

แต่ว่าที่กล่าวมานี้ ตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษา ถ้าจะอธิบายขยายความในการที่ปล่อยชั้น ๕ เป็นลำดับไป ชั้นทั้ง ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เราแบกเป็นภาระหนักอยู่ในบัดนี้ แล้วอวดดีด้วยนะ ภาระของตัวหนักพออยู่แล้ว ยังอวดดีไปแบกภาระของคนอื่นเขาเข้าอีกด้วย เอากันละครึ่งนี้ อวดดีแบกภาระของคนอื่นเขาเข้าด้วย ไม่ใช่แบกน้อยด้วย บางคนแบกหลายๆ ชั้น แอบไปแบกเข้า ๕ ชั้นอีกแล้ว หญิงก็ผู้ชายก็ตีแอบไปแบกเข้าอีก ๕ ชั้น แล้วรวมของตัวเข้าเป็น ๑๐ ชั้น แล้วหนักเข้า ก็หลุดออกมาอีก ๕ ชั้น เป็น ๑๕ ชั้นแล้ว แยกเอาไปแบกเข้าไปเฮอะ เอ้าหนักเข้าๆ หลุดออกมาอีก ๕ ชั้นแล้ว เป็น ๒๐ ชั้นแล้ว นานๆ หลุดออกมาอีก ๕ ชั้น แล้วเป็น ๒๕ ชั้น นานๆ หลุดออกมาอีก ๕ ชั้นแล้ว เข้าเป็น ๓๐ ชั้น ดังนี้แหละ บางคนแบก ถึง ๔๐, ๕๐, ๖๐, ๗๐, ๘๐, ๙๐ บางคนถึง ๑๐๐ ชั้น สมภารแบกตั้งพันชั้นเชียวนา ไม่ใช่บ่อยๆ นั้นอวดดีละ ถ้าอวดดีอย่างนี้ต้องหนักมาก เขาจึงได้ชื่อว่าสมภาร สมภาระ แปลว่าหนักพร้อม หนักรอบตัว พ่อบ้านแม่บ้าน พ่อครัวแม่ครัว ก็เหมือนกัน หนักใหญ่ก็เหมือนกัน หนักรอบก็เหมือนกัน เพราะแบกชั้นทั้งนั้น ที่ทุกข์ยากลำบากกันหนักหนาทีเดียว เพราะแบกชั้นเหล่านี้แหละ ต้องปลุกบ้านเป็นหย่อมๆ เป็นหลังเป็นฟัดไป นั้นเพราะอะไร บริหารชั้นแบกชั้นทั้งนั้น แบกภาระที่หนักทั้งนั้น ไม่ใช่เล็กน้อย ไม่ใช่พอดีพอร้าย เพราะเหตุดังนั้น การแบกภาระของหนักนี้แหละ ถ้าว่าปล่อยไม่ได้วางไม่ได้ละก็ เป็นทุกข์หนักทีเดียว บุคคลผู้แบกของหนักไป บุคคลผู้แบกชั้น ๕ ที่หนักไป ถ้าว่าปล่อยวาง

ขั้น ๕ ไม่ได้กัเป็นทุกขัแท้ๆ ถ้าปลอยวางขั้น ๕ เสียได้กัเป็นสุขแท้ๆ เหมือนกันตรงกันข้ามอย่างนี้

แต่ว่า วิธีปลอยขั้น ๕ ไม่ใช่ของเล็กน้ย ไม่ใช่เป็นของปลอยง่าย ถ้าปลอยไม่ได้กัเป็นทุกขั ปลอยได้กัเป็นสุข แต่ขั้น ๕ จริงๆ เรากัไม่รู้จักมันเสียแล้วนะ ปลอยมันอย่างไร รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญานน่ะ เอาเถอะ แก่เฒ่าอยู่วัดอยู่วาไปตามกัน บวชแล้วกัตาม ไม่บวชกัตาม ถามจริงๆ เอะว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน จริงๆ น่ะคืออะไร เอาละอีกอักกันทีเดียว ไม่เข้าใจ ตัวของตัวแท้ๆ ไม่เข้าใจ

รูป น่ะคือ ร่างกาย ประกอบด้วยธาตุทั้ง ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ผสมกันอยู่นี้ ถ้าว่าแยกออกไปกัเป็น ๒๘ มหาภูตรูป ๔ อุปาทายรูป ๒๔ เป็นรูป ๒๘ ประการดังนี้ นี่แหละมีรูปเท่านั้น เป็นเบญจขันธนี้ รูป ๒๘ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน นามขันธ ๔ โดยย่อ สังขาร ๓ วิญญาน ๖ เวทนา ความรู้สึก สัญญา ความจำ สังขาร ความคิด วิญญาน ความรู้ เป็นดวงสีต่างๆ กัน ส่วนเวทนามักเป็นดวง ถ้าสุขเวทนามักใส ถ้าทุกขเวทนามักขุ่น ดังนี้ เป็นดวงๆ ดังนี้ สัญญา ความจำกัเป็นดวงเหมือนกัน เป็นดวงต่างกัน ดีชั่ว หยาบละเอียด เลวประณีต สังขาร ความคิดดี คิดชั่ว คิดไม่ดีไม่ชั่ว นี่กัเป็นอีกดวงเหมือนกัน วิญญาน ความรู้ ความรู้กัเป็นดวงอีกเหมือนกัน ต้องรู้จักพวกนี้ ให้เห็นพวกนี้เสียก่อน ให้เห็นขันธทั้ง ๕ เสียก่อน ให้เป็นปฏิบัติ

ที่แสดงแล้วนั้นเป็นปริยัติ ถ้าปฏิบัติต้องเห็น เห็นขันธทั้ง ๕ นั้น รูป เป็นดังนั้น โตเล็กเท่านั้น สัญฐานอย่างนั้น เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน เมื่อเห็นเบญจขันธทั้ง ๕ แล้ว ก็ดูความจริงของมัน ขันธ ๕ เหล่านี้เะ ถ้าแม้ว่าขึ้นไปยึดถือมันเข้าไว้ละกัเป็นทุกขั ท่านถึงได้วางตำรับตำราเอาไว้ว่า **ปญจุปาทานกฺขณฺหา ทุกฺขา ยึดถือมันในเบญจขันธ ๕ นั้นเป็นทุกขั** ถ้าหากว่าปลอยเบญจขันธ ๕ เสียได้กัเป็นสุข แต่ว่าปลอยไม่ใช่ได้ง่าย ปลอยไม่ได้ง่ายเหมือนอะไร ปลอยไม่เป็น ถ้าปลอยเป็นปลอยได้ง่าย ปลอยไม่เป็นปลอยได้ยาก ปลอยไม่เป็นเหมือนอะไร เหมือนเด็กๆ กำไฟเข้าไว้ ยิ่งร้อนหนักเข้า ยิ่งกำหนักแน่นหนักเข้า ร้องไห้หายใจครว้าก็ร้องไป ปลอยไม่เป็น คลายมือไม่เป็น ถ่านก้อนที่กำเข้าไว้นะ เมื่อเด็กกำเอาเข้าไว้แล้ว กำเสียดับเลยทีเดียว กำเสียมิดทีเดียว มือก็ไหม้เข้าไปรูลหนึ่งแล้ว นั้นเพราะอะไร เด็กมันปลอยถ่านไฟไม่เป็น ปลอยไม่เป็นหรือมันไม่ปลอย ปลอยไม่เป็นจริงๆ ถ้าปลอยเป็นมันกัปลอยเหมือนกัน

เหมือนพวกเรานี้แหละ ยึดมันเอาเบญจขันธทั้ง ๕ เข้าไว้ปลอยไม่เป็น ไม่รู้จะปลอยทำไหนด วางทำไหนดก็ไม่รู้ วางไม่ออก ปลอยไม่ออก ปลอยไม่เป็น วางไม่

หรือปล่อยไม่ได้วางไม่ได้ ไอ้ที่ปล่อยไม่ได้วางไม่ได้อีกพวกหนึ่ง ไอ้ที่ปล่อยไม่เป็นนะ พวกหนึ่ง

ปล่อยไม่ได้วางไม่ได้นะ รู้แล้วว่าปล่อยเท่านั้นวางเท่านั้น ไม่ยอมปล่อย ไม่อยากปล่อย เพราะอะไร เสียตายมัน นั่นอีกพวกหนึ่ง ไม่อยากปล่อยชั้น ๕ อยากจะได้ชั้น ๕ ให้มากขึ้น นั่นพวกหนึ่ง

ไอ้ที่ปล่อยไม่เป็นนะพวกหนึ่ง ไม่ได้เล่าเรียนศึกษา ไม่ได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ ไม่ได้ฝึกฝนใจในธรรมของสัตบุรุษ ไม่ได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ได้ฝึกฝนใจในธรรมของพระพุทธเจ้า ไอ้พวกนั้นปล่อยไม่เป็น

ไอ้พวกที่ได้ฟังแล้วจะปล่อยก็เป็น แต่ว่าเสียตายไม่ยอมปล่อย อีกพวกหนึ่ง ตั้งใจปล่อยจริงๆ แต่ปล่อยไม่ได้ ไอ้ที่ไม่อยากปล่อยนะ เหมือนอะไรล่ะ เหมือนพรวนวางเบ็ด เมื่อปลาติดเบ็ดแล้ว ถ้าปลาดตัวเล็กๆ พอจะปลดปล่อยได้ ถ้าปลาถึงขนาดเข้าปล่อยไม่ได้ เสียตาย ต้องใส่เรือของตัวไป ไอ้อยากปล่อยแต่ปล่อยไม่ได้นะเหมือนอะไร เหมือนนกติดแร้ว อยากปล่อย แต่เครื่องติดมันมี มันมีเหมือนอะไรล่ะ นี่แหละ เหมือนอย่างเราครองเรือนอย่างนี้แหละ อยากจะปล่อยมัน แต่ว่าเครื่องติดมันมีเลย ปล่อยไม่ได้ เสียตาย มันปล่อยไม่ได้ มันติดอยู่ดังนั้นแหละ ปล่อยไม่ถนัด เพราะเหตุฉะนั้นแหละเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ไม่ใช่เป็นของพอดีพอร้าย ต้องถอดกัน ไม่ถอดปล่อยไม่ได้

วิธีถอดเบญจขันธ์ เบื้องต้นต้องสำรวจ ที่จะสำรวจนะ ต้องพิจารณาเบญจขันธ์ทั้ง ๕ เสียก่อน ว่าเป็นของไม่ดีไม่งาม เป็นของไม่ดีไม่งามนะ เป็นของหนักจริงๆ นะ รู้ว่าเป็นของหนักแล้ว เริ่มต้นทีเดียว เมื่อเห็นว่าหนักละก็เริ่มต้นสำรวจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เลยทีเดียว สำรวจระวังไว้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในเวลาที่รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ มากระทบ คอยระวังไว้สำรวจไว้ให้ดี เมื่อระวังให้ดีแล้ว สละความยินดียินร้ายไม่ให้มากระทบ ไม่ให้ความชอบ ความไม่ชอบ ซึ่งเป็นกิเลสหยาบเข้า มากระทบได้ สละเสีย เมื่อสละเช่นนั้น ถ้าว่าเกียจคร้านไม่ได้ละ ต้องหมั่นขยันทีเดียว ต้องมีความเชื่อมั่นว่าปล่อยได้จริง แล้วขยันหมั่นเพียรจริงๆ นั่นแหละจึงจะปล่อยได้ ถ้าไม่สำรวจระวังปล่อยพลั้งเผลอละก็ เหมือนดังคนเกียจคร้าน มีปัญญาเลวทราม ก็ต้องรัตรึงตรึงตรายอยู่ในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ก็บุคคลมีศรัทธา มีความเพียรดี มีความเพียรหมั่นขยันกลั่นกลั่นนั้นแหละอาจปล่อยขันธ์ ๕ ได้ละ แต่ว่าวิธีจะปล่อย ทำนซึ้งแสดงย่อออกไปเป็นตำรับตำราออกไปเป็นส่วนๆ ให้เป็นตำรับตำราออกไปว่า **จกขุหา สัวโร สารุ** สำรวจตาได้ยังประโยชน์ให้สำเร็จ ยังประโยชน์ให้สำเร็จอย่างไร ความ

เข้าถึงกายธรรมพระโสดาบันหายาบ กายธรรมโคตรภูละเอียดหลุดไป เข้าถึง
กายธรรมพระโสดาละเอียด กายพระโสดาหายาบก็หลุดไป

เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคาหยาบ กายพระโสดาละเอียดก็หลุดไป เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคาละเอียด กายพระสกทาคาหยาบก็หลุดไป

เข้าถึงกายธรรมพระอนาคาหยาบ กายพระสกทาคาละเอียดก็หลุดไป เข้าถึงกายธรรมพระอนาคาละเอียด กายพระอนาคาหยาบก็หลุดไป

เข้าถึงกายพระอรหัตหยาบ หรือ พระอรหัตมรรค กายพระอนาคาละเอียดก็หลุดไป เข้าถึงกายพระอรหัตละเอียด หรือ อรหัตผล กายพระอรหัตหยาบ หรือ อรหัตมรรคก็หลุดไป

พอเข้าถึงอรหัตผล เรียกว่า วิมุตติญาณทัสสนะ เรียกว่าเข้าถึง วิราชธาตุวิราชธรรม จริงๆ หลุดจากธรรมที่ปะปนด้วยกิเลส สราคธาตุสราคธรรม หลุดหมด เบญจขันธ์ทั้ง ๕

ขันธ์ ๕ ของมนุษย์ ขันธ์ ๕ ของกายมนุษย์ละเอียด เมื่อเข้าถึงกายทิพย์ กายทิพย์ละเอียดแล้ว ก็หลุด

ขันธ์ ๕ ของกายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด เมื่อเข้าถึงกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด ก็หลุด

ขันธ์ ๕ ของกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด เข้าถึงอรุปรหม อรุปรหมละเอียด ก็หลุด หลุดหมด หลุดเป็นชั้นๆ ไป

ขันธ์ ๕ ของกายอรุปรหม อรุปรหมละเอียด ถึงกายธรรมเสียแล้ว ก็หลุด

ถึงกายธรรมพระโสดา ขันธ์ ๕ ของกายธรรมโคตรภูหยาบ โคตรภูละเอียดหลุด

เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคาแล้ว กายธรรมของโสดา โสดาละเอียดหลุด

เข้าถึงกายธรรมของพระอนาคาหยาบ อนาคาละเอียดแล้ว กายธรรมของพระสกทาคาหยาบ สกทาคาละเอียดหลุดออกไปเช่นนี้ เป็นชั้นๆ

เช่นนี้เรียกว่ารู้จักสำรวจส่วนเข้าแล้วหลุดเป็นชั้นๆ ไปดังนี้ เมื่อหลุดออกไปได้แล้วเห็นว่าหลุดจริงๆ ไม่ใช่หลุดเล่นๆ ถ้าว่าโดยย่อแล้วละก็ พอถึงกายธรรมหยาบละเอียดเท่านั้น ไปนิพพานได้แล้ว แต่ว่าหลุดดังนี้เป็นตถังควิมุตติ ประเดี๋ยวก็กลับมาอีก พอหลุดแค่พระโสดา นั้นเป็นโลกุตระ ข้ามขึ้นจากโลกได้แล้ว เป็นอริยบุคคลแล้ว แต่ว่าไม่พ้นจากไตรวัฏฏ์ไป ต้องอาศัยไตรวัฏฏ์ เพราะยังไปนิพพานไม่ได้ ต้องอาศัยกามภพ รูปภพอยู่ แต่ว่าอาศัยอยู่แต่เปลือกนอก ข้างในล่อนจากเปลือกนอกเสียแล้ว อย่างนั้นก็พอใช้ได้ แต่ยังไม่ถึงที่สุด ต้องถึงที่สุดคือพระอรหัตผลนั้นแหละ จึงจะพ้นขาดเต็ด เป็นวิราชธาตุวิราชธรรมจริงๆ หลุดได้จริงๆ เช่นนี้ อย่างนี้เอาตัวรอดได้อย่าง

นี้ เมื่อรู้จักหลักความหลุดพ้นเช่นนี้แล้วก็ ตั้งใจให้แน่วแน่ ต้องมีความสำรวมเบื้องต้น ที่ท่านได้ชี้แจงแสดงไว้ในอารมณ์ที่ไม่งาม แล้วสำรวมระวังให้ดี รู้จักประมาณในการ บริโภคอาหาร มีความเพียร มีศรัทธา กล้าหาญไม่ย่อท้อ นั้นแหละคงจะไปถึงที่สุดได้ ทว่าย่อท้อเสียแล้วถึงที่สุดไม่ได้ง่าย ให้เข้าใจหลักอันนี้ หลักที่แสดงแล้ว ที่แสดง ในทางขั้น ๕ เป็นของหนักแล้ว คิดสละขั้น ๕ นั้นได้ด้วยความสำรวมระมัดระวัง นี้ เป็นทางปริยัติ เป็นลำดับไปจนเข้าถึงถอดกายเป็นชั้นๆ ออกไปแล้ว จนกระทั่งถึงพระ อรหัต ถึงวิราชาตวิราชธรรม กายพระอรหัตหยาบ พระอรหัตละเอียดนั้น ในแนวนั้น เป็นทางปฏิบัติ ปฏิเวธก็เป็นชั้นๆ เคยแสดงแล้ว

กายมนุษย์เมื่อปฏิบัติถูกส่วนเข้าแล้วเห็นกายมนุษย์ละเอียด นั้นเป็นนิโรธ เป็น ปฏิเวธ รู้แจ้งแทงตลอดของกายมนุษย์ เมื่อกายมนุษย์ละเอียดเข้าถึงกายทิพย์ ก็เป็น ปฏิเวธของกายมนุษย์ละเอียด

กายทิพย์เมื่อเข้าถึงกายทิพย์ละเอียด ก็เป็นปฏิเวธของกายทิพย์ รู้จักกายทิพย์ ละเอียดแล้ว เมื่อกายทิพย์ละเอียดเข้าถึงกายรูปพรหม ก็เป็นปฏิเวธของกายทิพย์ ละเอียด

กายรูปพรหมเข้าถึงกายรูปพรหมละเอียด ก็เป็นปฏิเวธของกายรูปพรหม กาย รูปพรหมละเอียดเข้าถึงกายอรูปพรหม ก็เป็นปฏิเวธของกายรูปพรหมละเอียด

กายอรูปพรหมหยาบเห็นกายอรูปพรหมละเอียด ก็เป็นปฏิเวธของกายอรูปพรหม หยาบ กายอรูปพรหมละเอียดเห็นกายธรรม ก็เป็นปฏิเวธของกายอรูปพรหมละเอียด

กายธรรมเห็นกายธรรมละเอียด ก็เป็นปฏิเวธของกายธรรมหยาบ กายธรรม ละเอียดเห็นกายธรรมพระโสดา ก็เป็นปฏิเวธของกายธรรมละเอียด

กายธรรมพระโสดาเห็นกายธรรมพระโสดาละเอียด ก็เป็นปฏิเวธของกายธรรม พระโสดาหยาบ เมื่อกายธรรมของพระโสดาละเอียดเห็นกายธรรมของพระสกทาคา ก็ เป็นปฏิเวธของกายธรรมพระโสดาละเอียด

กายธรรมพระสกทาคาเห็นกายธรรมละเอียดของพระสกทาคาเอง ก็เป็นปฏิเวธ ของกายธรรมพระสกทาคา กายธรรมละเอียดของพระสกทาคาเห็นกายธรรมพระอนาคา หยาบ ก็เป็นปฏิเวธของกายธรรมพระสกทาคาละเอียด

กายธรรมพระอนาคาเห็นกายธรรมละเอียดของพระอนาคาเอง ก็เป็นปฏิเวธของ กายธรรมพระอนาคา กายธรรมของพระอนาคาละเอียดเห็นกายธรรมของพระอรหัต ก็ เป็นปฏิเวธของกายธรรมพระอนาคาละเอียด

กายกรรมของพระอรหันตหยาบหรืออรหันตมรรค เข้าถึงกายกรรมของพระอรหันตละเอียดยหรือพระอรหันตผล ก็เป็นปฏิเวธของกายกรรมพระอรหันต

นี้ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เป็นมาลำดับอย่างนี้ เมื่อรู้จักหลักดังนี้ละก็ การเล่าเรียนในทางพุทธศาสนา การแสดงกิติ การสดับตรับฟังกิติ ให้รู้จักทางปริยัติ ทางปฏิบัติ ทางปฏิเวธ จึงจะเอาตัวรอดได้ ถ้ารู้จักแต่เพียงทางปริยัติ ยังข้องขัดอยู่ในทางปฏิบัติ ต้องให้เข้าถึงทางปฏิบัติ ยังข้องขัดอยู่ในทางปฏิเวธ ให้เข้าถึงทางปฏิเวธนั้นแหละ จึงจะเอาตัวรอดได้ ด้วยประการดังนี้

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ตามวาระพระบาลี คลีความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจุชฺเชน ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ สทา โสตุถิ ภวนฺตุ เต ขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุคธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความด้วยเพียงเท่านี้

เอวံ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

